

Irena Sorokosz

**WYBRANE ASPEKTY
FUNKCJONOWANIA UCZNIÓW
W SYTUACJACH STRESU SZKOLNEGO**

Elbląg 2017

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA PWSZ W ELBLĄGU
dr hab. inż. Jerzy Łabanowski

RECENZENCI
dr hab. Krzysztof Kalka, prof. nadzw.
dr hab. Jolanta Karbowniczek, prof. nadzw.

REDAKCJA, KOREKTA, SKŁAD KOMPUTEROWY
Wydawnictwo Techniczno-Naukowe JAS
e-mail: jagoda.szczerkowska@gmail.com
Jadwiga Szczerkowska
Jerzy Paczyński

PROJEKT OKŁADKI
Aleksandra Thiede

Wydano za zgodą Rektora PWSZ w Elblągu

© Copyright by Wydawnictwo PWSZ w Elblągu

ISBN 978-83-62336-51-7

Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu
82-300 Elbląg, ul. Wojska Polskiego 1, tel. 55 629 05 55
Wydanie I, nakład 120 egz., format B-5

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	5
1. STRES PSYCHOLOGICZNY I SPOSOBY RADZENIA SOBIE Z NIM	7
1.1. Definiowanie stresu w różnych koncepcjach	7
1.2. Stres, sytuacja trudna.....	12
1.2.1. Typy sytuacji trudnych.....	14
1.3. Stresory i ich charakterystyka	17
1.4. Reakcja na stres.....	19
1.4.1. Zachowanie w sytuacji stresu.....	21
1.5. Sposoby radzenia sobie ze stresem.....	24
1.5.1. Radzenie sobie w kategorii procesu	25
1.5.2. Radzenie sobie jako styl.....	26
1.5.3. Radzenie sobie w kategorii strategii.....	28
1.6. Funkcjonalne i dysfunkcjonalne strategie zaradcze	32
1.7. Następstwa stresu psychologicznego.....	36
Podsumowanie	40
2. STRES W SYTUACJACH SZKOLNYCH.....	42
2.1. Środowisko edukacyjne i stres	42
2.1.1. Szkolne sytuacje trudne.....	45
2.1.2. Zmiana szkoły jako stresor.....	52
2.1.3. Częstość stresu szkolnego i jego natężenie	54
2.2. Uczeń w stresie.....	56
2.3. Stres uczenia się	60
2.3.1. Straty i zyski bycia zestresowanym.....	63
2.4. Sukces i porażka a stres szkolny	65
2.5. Wiek, płeć a stres.....	69
Podsumowanie	76
3. RELACJE SZKOLNE JAKO CZYNNIK STRESOGENNY	78
3.1. Stresogenność relacji z nauczycielem	78
3.1.1. Stres nauczyciela a stres ucznia.....	85
3.1.2. Konflikty z nauczycielami.....	89
3.2. Relacje z rówieśnikami	93
3.2.1. Pozycja ucznia w klasie	96
3.3. Rzeczywistość szkolna i klasowa jako źródło stresu.....	100
3.3.1. Klimat szkoły i klimat klasy.....	103
Podsumowanie	108
4. ZASOBY OSOBISTE A SPOSOBY ZARADCZE	110
4.1. Odporność na stres	110
4.2. Temperament a stres.....	114
4.3. Optymizm – pesymizm a stres	118
4.4. Wzór zachowania a stres	121
4.5. Samoocena a stres	125

4.6. Poczucie własnej skuteczności a stres	128
4.7. Poczucie kontroli a radzenie sobie ze stresem.....	131
4.8. Lęk szkolny i sposoby radzenia sobie z nim	134
4.9. Znaczenie zasobów osobistych w kontekście działań zaradczych	141
Podsumowanie	145
5. ZASOBY SPOŁECZNE JAKO WSPARCIE.....	147
5.1. Wsparcie ze strony rodziny	148
5.2. Szkoła jako środowisko wsparcia.....	151
5.2.1. Wsparcie ze strony nauczyciela	153
5.2.2. Wsparcie rówieśnicze.....	157
5.2.3. Wsparcie instytucjonalne	159
5.3. Programy wspomagające przezwyciężanie stresu	164
5.3.1. Techniki poznawczo-behawioralne	165
5.3.2. Techniki relaksacji	167
5.3.3. Trening asertywności	170
5.3.4. Aktywność fizyczna, sport	171
Podsumowanie	172
ZAKOŃCZENIE.....	175
BIBLIOGRAFIA.....	177